

РОЛЬ ДЕРЖАВИ У СТВОРЕННІ СОЦІАЛЬНОГО КАПІТАЛУ

Законодавство необхідне для створення уряду, яке дозволяє формувати і творити великомасштабне суспільство та здійснювати трансформацію соціального порядку як в політичному, так і в економічному аспекті. Людські істоти ідуть значно далі представників будь-якого іншого виду у створенні ієрархії другого і третього порядку, які об'єднують сім'ї в племена і клани, племена в союзи і, нарешті, всі нижчі соціальні утворення – в політичне суспільство, або державу. Людські істоти не просто бажають мати соціальні зв'язки з іншими людьми завдяки сім'ї, дружнім відносинам, знайомству з сусідами, належності до церкви або добровільним об'єднанням. Вони бажають правити, вести інших і отримувати визнання того, як вони формують свої суспільства за допомогою ієрархії. Розглянути роль держави у створенні, а головне, у розподілі соціального капіталу, який передбачає добровільну горизонтальну кооперацію, співпрацю між суб'єктами, тобто самоорганізацію суспільства, та проаналізувати досвід, який показує, що більш надійною виглядає ситуація, коли співпрацю між індивідами «організовано» державою.

Сучасні ієрархії необхідні для того, щоб виправити дефекти і обмеження спонтанного порядку. Як мінімум вони забезпечують такі соціальні блага, як захист і охорона прав власності. Але окрім цього політична організація допомагає створити суспільний порядок по меншій мірі трьома способами. По-перше, вона затверджує норми безпосередньо через законодавство. Вишлів «не можна приписати мораль», вірний лише частково: держава не може змусити індивідів слідувати нормам, які ідуть всупереч з важливими природними інстинктами або інтересами, але вони можуть (і роблять це) формувати неформальні норми. Другий спосіб, яким політичний порядок встановлює порядок соціальний, – це створення умов для мирного ринкового обміну і, відповідно, для створення спонтанного порядку, який створюється ринком за межами практикуючих безпосередні особисті зв'язки маленьких спільнот. Завдяки надійно захищеним правам на власність, покупці і продавці можуть взаємодіяти на великій відстані, з великою гарантією того, що їм буде куди звернутися за допомогою, якщо вони стануть жертвою обману; інвестори можуть вкладати капітал, перспектива отримання доходу від якого простягається в далеке майбутнє. Нарешті, політика виробляє соціальний порядок через лідерство і харизму. В корпораціях окремих індивідів може формувати поведінку і цілі своєї організації. Це вірно і для політики. Хоча якості необхідні для створення політичного порядку дещо інші. В першу чергу, окрім чесності, виконання обіцянок, а крім цього мужність, сміливість, державна мудрість і політична креативність. Видатні державні діячі на лише кодифікували норми, які виникали мимоволі, вони служили, завдяки силі свого характеру та особистого порядку, знаряддям створення того, що Макіавеллі назвав «новими звичаями і порядками» політичного життя.

Хоча владні структури здатні створювати соціальний капітал, вони часто винні і в його руйнуванні. Держави, які не забезпечують суспільної безпеки або сталих прав власності, сприяють тому, що їх громадяни не довіряють не тільки владі, але і один одному, і в результаті виникнення об'єднань стає вкрай важким. В нашій державі, для того щоб отримати довіру з боку суспільства, вже сьогодні треба створювати необхідні економічні умови для розширеного відтворення соціального капіталу: посилити мотиви і стимули до соціальної, інноваційної, трудової та підприємницької діяльності людей; забезпечити зростання вартості робочої сили і цим скоротити безробіття; удосконалити соціально-трудова відносини; забезпечити розвиток людського та інтелектуального капіталу; підвищити рівень і якість життя населення, що створить умови для формування середнього класу та подолання бідності; скоротити прірву у майновому та соціальному розшаруванні суспільства за рівнем доходів, майновим та соціальним становищем; реформувати соціальну забезпеченість та соціальне страхування; додержуватися засад соціальної справедливості та соціального партнерства; зберігати екологію і розвивати соціальну інфраструктуру, всебічний розвиток сфери обслуговування, житлового забезпечення та гуманітарної сфери – освіти, науки, охорони здоров'я, культури, фізкультури та спорту, відпочинку та туризму. В узагальненому вигляді ці складові можна вважати основою сучасного модернізаційного проекту, спрямованого на мобілізацію суспільних та економічних ресурсів, на процвітання майбутнього, що дозволить у перспективі ввійти до світової спільноти країн із високим рівнем життя та демократією як універсальною цінністю суспільного ладу.